

ДЖЕК
ЛОНДОН

Көжін

КОМІ ГІЗ СЫКТЫВКАР 1937

W
1904

ДЖЕК ЛОНДОН

К Ö J I H

БЕРПАСАЛІС
Л. КАПЛАН

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО
СЫКТЫВКАР—1937

Д. ЛОНДОН

В О Л К

На коми языке

**ДЛЯ МЛАДШЕГО И СРЕДНЕГО
ВОЗРАСТА**

Редактор *П. Доронин*. Техредактор
М. Шестаков. Перевод с русского
М. Молодцовой. Издание № 79.
Уполномоченный Главлита № 84
Типографский № 995. Тираж 3000.
экз. Печатных листов 2. Формат
бумаги 62 x 94; 1-16. Сдано в
производство 11-V-37 г. Подпи-
сано к печати 10-VI-37 г.

Отпечатано в типографии УМП,
Коми АССР, гор. Сыктывкар.
Дом печати.

— Көјін! Көјін! Лок татчө, Көјін,—
чукөстис Медж.

Ирвин сујис вомас кык чуң да зев го-
раа шутовтис. Жужыд керөс вывсаң кы-
лис кос увјаслөн кок улын рацка кылөм,
сегса ыламын футөн леччан стена моз
керөс кыркөщ дорас тыдовтчис Көјін-
лөн журыс да воҕкокјасыс. Сіјө јөткыш-
тис кокнас ічөткік із да пелсө чошкөдө-
мөн вірөдіс, кыҕі ізјыс ісковтис зөм кыр-
көщ бокөд Медж кок улө. Сы бөрын
Көјін вірөдліс көҕајева вылас, паскөдліс
вомсө да нумдыліс.

— Ок те, Көјін, Көјін! дона Көјін
міјан!—өтпырјө горөдісны кыкнанныс.

Пон топөдіс пелјассө јур бердас да
копыртчис, бытөкө сіјөс малыштисны.

Најө азғылісны, кызі Көјіныд, трөпа
вылас петігөн, кыті најө кајөны вөлі,
воші кустјасө. Ңедыр мыгті сіјө чеч-
чыштіс туж чукуыь сајсаң трөпа вылө, а
бөрсаныс леччіс зев уна із да му. Ирвін
лапкөдыштіс сіјөс мышкуөдыс да гыж-
ыштіс пельсајсө, а Медж лапкөдіс да ма-
лаліс дыржык; сесса Көјін пондіс ко-
төртны возвыланыс; котралө вөлі сіјө
зев кокнідіка: кокыс өдва інмалө муас,—
зік көјін дај сөмын.

І туша сертіыс і гөн кузта сертіыс
тајө вөлі зік ыжыд көјін. Толкө гөн
рөмыс вөлі петкөдлө, мыј сіјө пон.
Тащөм рөма гөн көјінјаслөн оз овлы.
Сіјө вөлі пемыд-гөрд рөма, рыжөј-гөрд
серјаса. Бокјасас тајө пемыд-гөрд рөмыс
вөлі кельдыжык, а кынөмулыс вөлі віж.
Гыліас да кокјасас вөліны јежыд чутјас,
но најө кажіччөны вөлі ңајтөсөн, сы вөс-
на мыј лөм рөмыс вевтө сіјөс; сінјасыс
сылөн зірдалөны вөлі зарні рөмөн.

Ирвін да Медж зев радејтлісны понсө.
Гашкө, најө сещөма радејтісны сіјөс сы
понда, мыј ез кокніа сетчы налы ас ді-
наныс сіјөс велөдөмыс да сіјөн. Оз вөлі
төдны кыс воіс Көјіныд најө гөравыв
ічөтік керка дінө. Ебөссыс петөма да шыг

воіс сіјö кыскö, ас сінвоғаныс сојіс на-
лыс кроліксö. Сесга кыссіс шор дорö
да водіс сетөр куст улö. Кор Уот Ірвін
леччіс шор дорас вірöдлыны кортöм
гöстöс, сіјö пондіс еравны сы вылö. Сі-
рі-жö вöлі і Меджкöд, кор сіјö һедыр
мысті вајіс сојан—ыжыд тастын крош-
кіа јöv.

Кöјіныд вöлі јöz дінö велавтöм пон,
һекущöма вöлі оз сібöд ас дінас, оз
сетчы малыштны һі тапкöдыштны, пыр
і ерыштас да щöтсö сувтöдас. Но
мунны оз-жö вöлі мун; пыр кујлö да
уғö шор дорын і сојö ставсö, мыј сылы
вајасны, но сојас толкö секі, кор вöлі
колас öтһасөн. Оліс сіјö сені, тыдалö,
вывті ебöссыс да вынсыс усöмысла. Но
кымынкö лун мысті справітчыштіс да
кытчöкö воші.

Тажөн ескö і помасіс ставыс, ез-кö
ковмы Ірвінлы мунны аслас делöјасөн
штат војвыв јукөнö. Кöрттуј вывті му-
нігөн öті станціја вылын, көнкö Кали-
форңія да Орегон костын, сіјö вірöд-
ліс вагон öшіңöдыс да азріс, кызі һе-
важөнса гöстыс һалөн котöртö туј ку-
ға кöрттуј пöлöныс, зік кöјін код, пе-
мыд-руд, музöма, һајтсöма, тырöма бу-

сөн, но кытчөкө век котөртө. Сijö му-
нөма-нын вөлі кыксо міла сајас.

Первојја станција вылас Ірвін петіс
појездыс, һөбіс мјасһиклыс јай кусөк да
кутіс Көјінөс. Мөдарөсө мунигөн сылы
лоі локны багаһнөј вагонын.

Тази Көјіныд мөдыс овмөдчис гөра
вывса керкаын.

Тажө разын сijös зон вежон кежлө
пуксөдісны чеп јылө. Ірвін да Меж
мөда-мөдныслы вежмөн нокісны сукөд,
јона радејтісны. Но кідмөм пон, бытғө
мөд планета вывса олыс, толкө ераліс
вочакыв пыдди меґса мелі кывјас вылас.
Сijö һекор ез увтлы. Мыјдыра сijö ез ов
на ордын, најө һекор ез кывлыны сы-
лыс увтыштөм.

Велөдны сijös ас дінө вөлі зев сөкыд.
Но Ірвін лубітө вөлі тащөм сөкыдтор-
јаскөд вермасны. Сijö дорөдіс ыргөн
пластінкаа ошејһик; пластінка вылас вөлі
гіжөма: „Важөдны Ірвін Уотлы, Глін Еле-
нө, Соном графствоө, Калифорһијаө“.

Сесса сijö көлаліс ошејһиксө пон сы-
ліө да леґіс чеп јылыс, і понјыд пырыс-
төм-пыр-жө воші. Мөд лунас воіс те-
леграмма Мендочіно графствоыс. Кыз
часөн Көјінлөн котөртөма со мілаыс

Кожіныд вѳлі јѳз дінѳ велавтѳм.

унжык, пыр војвывлаң, да котөртис колөкө ескө і воҙө, ез-кө сiјөс кутны.

Сiјөс вайөдiсны бөр төварнөј појездын. Кујим лун сiјө пукалис чеп јылын, а һолөд лунас, мыјөн толкө сiјөс лезiсны чеп јывгыс, пышјiс. Тајө разөн сiјө удiтис воны Лунвыв Орегонөз, но і сені сiјөс кутiсны да вайөдiсны Ирвинлы. Мөдыс рыжөј брөдагалы удајтчiс вужны Калифорнiја жынсө кузта ногыс, став Орегон штатсө, Вашингтон штатлыс ыжыджык јукөнсө, і толкө секі сiјөс кутiсны. Фiвө, кущөм өdjө вөлі сiјө ветлө!

Шојччыштас, справiтчыштас да бара петас тујө. Пышјө вөлі сiјө век војвылө, быттө сiјөс мыјкө гөгөрвотөмтор кыскө вөлі сетчө.

Медбөртi, унаыс пышјылөм бөрын, а тајө кысгiс зоң во чөж, сылы лоі колчыны гөра вывса керкаө, көні коркө первојыссө өшиң улас вiлiс сiјө кроликөс да узiс шор дорын. Но уна кад-на колiс, кор сiјө пондiс лезны ассө тапкөдыштны да малалыштны. Ирвинлы да гөтырыслы тајө вөлі зев ыжыд победаөн—наыс кынзi сiјө мортөс ез сiбөдлы iнмөдчыны ас dинас. Кодкө-кө матө пон-

дылас локны сы дінө, сijö вөлі заводитас еравны. А кущөмкө збожык морткө пондас смелжыка сујсыны, Көјіныд востас вомсө да мыччыгасны сылөн страшнөј клыкјасыс. Сijö пондас ергыны. Став понјасыс маті гөгөрса фермајасыс вөлі полөны сыыс; најө велалөмаөг вөлі пон ергөм дінө, но некор ез кывлыны најө көјінлыс ералөм.

Ірвінлы нектор ез удајтчы төдмавны, kodі вөлі воzza көзаіныс Көјінлөн. Міссіс джонсон, суседкаыс Ірвінјаслөн,— сijö вөлі јөв вајалө налы,— шулывліс, мыј рөдінаыс талөн Клондајк. Міссіс джонсонлөн вокыс вөлі сені, да сijö лыддө вөлі ассө тајө странасө зев бура төдысөн.

Некод ез і вензы ськөд. Збылыс, пельјывјасыс Көјінлөн коркө, тыдалө, вөлі кынмылөмаөг да өнөз-на век абу прамеја бурдөмаөг. да і візөднысө сijö вөлі Аласкаын олыс понјас сама,— сещөм понјассө азывлан серпасјас вылыс газетјасыс да журналјасыс. Уот да Медж частө думајтлывлісны, кызі војдөр овліс Көјіныд ылын, војвыв странаын. Најө гөгөрвооны вөлі, мыј војвылө век-на јещцө кыскө сijөс. Сijö весіг кор-сурө

гусөһикөн бөрдлывлө вөлі војјасын. Кор вөлі петас војтөв, да ывлаыс көздөдлас, сижө заводитас гораа да зев нораа омлавны. Сижө һекор һекущөма ез увтлывы.

Ас динаныс велөдигөн, Ирвин да Меджуна спорутлывлісны сы жылыс, коднысө Көјіныд јонжыка радејтө. Өтыс і мөдыс лыддисны ассө пон көзаинөн, өтыс і мөдыс зев һимкод пырыс виставліс, кущөм мелі сывкөд Көјін. Первојсө Көјіныд вылөжык пуктіс Ирвинөс, сыпонда сөмын, мыј сижө вөлі мужік морт. Көјіныд, тыдалө, һекор-на абу овлөманывбабајас дінын; сижө оз вөлі гөгөрвонынывбабајасөс. Медж јубка дінө сижө прамеја ез і велав. Јубка шыгыс вөлі щөтсө сувтөдө, төла дырјі Меджлы вөлі һинөм і думажтны матыстчыны Көјін дінө.

Вердө вөлі сижөс Медж. Кор Медж вөвлі куһаын, Көјіныд дыр сулалас өзөс дорас — виччысө көзајкасө. І наҙөһикөн сижө велаліс Медж паскөм дінө. Кағаліс тајөс Уот да сижөс гижгігас велөдіс кујлыны ас кок дінас, көт ескө сижө і маһитө вөлі сижөс: колө вөлі частө ордчывны уж діныс, медым тапкөдышт-

ны Көјінөс да сорһитыштны ськөд. Мед-
бөрті сесга Уот-жө верміс ас дінас јон-
жыка мевјөдны Көјінөс.

Өтчыд коркө најө гулајтөны вөлі
трөпа куға. Кустјас увті візувтө ічөтік
шор да вужө туј вомөныс самөј кок
увтіныс. Мујас вывсаң кылө вөлі жаво-
ронокјаслөн зөлгөм. Гөгөр лебалісны
віж бобувјас, кор зірдыштласны гожво-
зын, кор сајавлөны гож сајө. друг улы-
саныс кыліс кущөмкө шум.

Тажө вөлі сөкыд кок шы; кок шыјас
кывлөмкөд щөщ кор-сурө кывлө вөлі
ізјаслөн быгылтчөм шыјас. Туј чукыл
сајсаң тыдовтчіс морт, шапкатөм, зев
јона пөсалөма. Өті кінас сіјө чышкалө
вөлі чужөмсө, а мөдас нуө шлапасө да
крахмалітөм воротһіксө, тыдалө, толь-
кө-на пөрччөма вөлі сіјөс сылігыс. Тајө
вөлі зев јон морт, јай вечікјас зелөдө-
мыс вөсна вылас муртса оз потлаг выль
костумыс.

— Жар луныс,—шуіс Уот здоровајт-
чөм пыдді.

Мортыд сувтіс да копыртліс јурсө.

— Ме абу велалөма жарад,—бытғө
правдајтчіг моз шуіс сіјө.—Меным кө-
зыдыд јонжыка воө солөм вылө.

— Но, көзиджастө те мијанын ен виччыс,—серөктис Уот.

— Ме сиз-жө думайта,—шуис мортыд.— да ме көзиджастө ог і кут виччысны. Меным ескө сөмын чојос азрөдлыны. Гашкө, ти төданныд, көні сижө олө? Сижөс шуөны джонсонөн, миссис Уилјам джонсон.

— да те абу-ө вок сылөн Клондајкыс?— жуалис Медж, і сінјасыс сылөн зирдыштісны, медем регыджык төдны.— Сижө мијанлы зев частө виставлывліс те жылыс...

— Ме і ем,—рамыңика шуис локтысыд.— Менам ңимөј Миллер, Скајф Миллер. Ме көсјі вөчны сылы сурприз.

— да, те лужкі мунаң. Тајө пода туј.— Медж індіс гөрајас костөд муныс туј вылө.— Азған со чардбиөн жугөдөм пусө? Сесаң кежө трөпаыс вескыдвылө. Тајө меджеңыд туј чој ордад. Сорсыны ңекытчө.

— Зев ыжыд аттө, сударыңа,—шуис сижө.

Сесса бергөдчис да көсјис-ңин мунны воэө, но друг сувтіс.

— Мијанлы ескө зев окота вөлі кывыштны Клондајкјывсыд,—шуис Медж.— Оз-ө поэ мијанлы воыны коркө чој

Уот велдаіс понјос кулыны ас кок дінас.

ordad te дырји? Ыбө јешцö буржык
лоö, волан-кö те ачыд мијанö öбöдајтны?

— Аттö, сударына,—јандысыштöмөн
шуис сijö. Сегга думыштіс да содтіс:—
Сöмын-öд ме татчö һедыр кезлö. Ме-
ным колö бөр мунны војвылö. Муна
војса појездөн. Менам, ақзанныд, і бе-
лет...

Медрж шуис, мыј тајö зев дöсәднö, і
сijö вөрзöдчис-һин мунны воҙö.

Секі друг тыдовтчис Көјин, коді öнöz
котраліс кустјас пөвсын. Скајф Миллер-
лөн чужöмыс зікöz вежсіс. Сijö кутіс
визöдны пон вылö да заводітіс зев јона
шензыны.

— Но, чöртö!—назöһикөн да һимко-
да шуис сijö.

Сылыс гөлöс шысö кыліс да Көјинид-
лөн пельјасыс öшјісны, а вомыс паскы-
да паскавліс, быттö һумдыліс. Сегга
сijö назöһик котöртіс тöдтöм морт дінö,
ісыштіс кісö да һулыштіс.

Скајф Миллер тапкöдыштіс понјöс
јурöдыс да бара назöһикөн шуис:

— Но чöртö! Прöстіт, сударына,—
содтіс сijö пырыстöм-пыр-жö.—Зев-һин
меным дивö кажіччис... Вот, вөлöмакö,
мыј...

— da i mi со шензам,—шыагис Медж.—
Ми некор ег азылөј, меым Көјин тазі
паныдаліс бокөвөј мортөс.

— Ти-нө сижөс Көјинөн шуанныд?—
јуаліс Скајф Міллер.

— да, но ме ог гөгөрво, мыјла сі-
јө ташөм мелі текөд? Гашкө-інө, те
Клондајкыс, да сы понда? Сіјө-өд ачыс
Клондајкыс-жө.

— да, сударына,—шөјөвошөмөн шуіс
Міллер. Сіјө бостіс кіас өті воэ лапасө
Көјинлыс да вірөдліс кок пыдөссө да
відліс чуңјаснас.—Небыджык,—шуіс сі-
јө,—төдчө, мыј важөн-нын абу котрав-
лөма жі вывті.

— Но ме,—шыагис Уот,—некызі ог
вермы гөгөрвоны, кызі-нө тајө міјан
Көјинным лезө аскөдыс тазі вөдітчыны
бокөвөјлы.

Скајф Міллер сувтіс. Сесга јандыс-
төг жеңыдіка, но вескыда јуаліс:

— Важөн-ө тајө тіјанын?

Самөј сіјө здукас понјыд сы кок-
јасө ніртчіг моз, лептіс нырсө да ув-
тыштіс зев німкод пырыс, жеңыдіка,
неногөн увтыштіс, но тајө вөлі увтөм
шы.

— Вот тајо мыјкө вылтор-нын, — шуис Скајф Миллер.

Уот да Медж виҙөдлісны möda-möd вылас. Лоі вөвлытөмтор: увтыштіс Көјін.

— Тајо первојыс-на увтыштіс, — шуис Медж.

— да і ме һекор ег кывлывлы, — шуис Миллер.

Медж һуммунліс, мыј тајо мортыс раҫейтө, тыдалө, шуҫитны.

— Но, ҫерт-жө ен кывлы, — шыаҫіс сійө. — Те-өд первојыс-на аҙҙин сійөс вѳт минут сајын.

Скајф Миллер виҙөдліс Медж вылө.

— А ме чајті, мыј ті дөгәдајчінныд, — наҙөһикөн шуис сійө. — Тіјанлы колө вөлі дөгәдајччыны, кор ті аҙҙинныд, кушөм сійө мелі ме дінын. Тајо менам понјыс. І шуөны сійөс Рыжөјөн, а оз Көјинөн.

— О-о, Уот! — бергөдчис Медж мужі-кыслаһ чужөмөн.

Уот пырыстөм-пыр-жө көсјіс кыјны Миллерөс.

— Мыјөн-һө те төдан, мыј тајо те-над понјыс? — јуалис сійө.

— А сы вөсна, мыј тајо сізі і ем, — вөлі сылөн вочакыв.

— Мыјөн те тајө докажитан?—крута вочавізіс Уот.

Скајф Міллер назоңік лептіс сы вылө сінјассө да, јурнас Медж вылө докнїтөмөн, шуіс:

— А мыј серті те төдан, мыј тајө тенад гөтыр? Шуан небос: „Сің-пө тајө і ем“, а ме теныд шуа: „Мыјөн те сіјө докажитан?“ Понјыс менам. Ме ачым сіјөс быдті. Меным лі сіјөс ңе төдны? Öні ті асныд аңаннныд.

— Рыжөј!—горөдіс сіјө, і пелјасыс понлөн топалісны јур бердас, бытөө сіјө сысаң віччыгіс лелкујтөм.—Гі-і.—Пон бергөдчіс вескыдвылө.—Öні воңө!—Пон здук кежлө кынмыліс места вылас, сесга ускөдчіс вескыда воңө і сувтіс тољкө секі, кор сіјө горөдөмөн бөр чу-көстіс сіјөс.

— Верма і шутовтөмөн,—шуіс Скајф Міллер.—Сіјө менам дод помын мед-воңын ветліс.

— Но те-өд он бост сіјөс аскөдыд?—тіралан гөлөсөн јуаліс Медж.

Міллер копыртліс јурсө.

— Бөр нуан, сіјө лок Клондајкад? Көні быдөн сещөма мучітчөны?

Сіж ботіс кіас өті воғ лапасө Көјилыс.

Міллер бара довкнітіс јурнас да код-тіс:

— Сені абу сещом лок. Візөдлөј ме вылө. Здоров-өд зонмыс, а?

— Но понјасыслы сені кущом? Ебө-сыс петан сөкыд уж! Щыгјалөм, көзыд-јас... Ме лыддылі, ме төда.

— Быдсамаыс овлө,—өтчыд ме сіјөс муртса ег сој. Тажө Ічот Черіа ју вылын вөлі,—гажтөма шуіс Міллер.—Толкө ме сіјө лунас вермі кыјны шырөс,—сі-јөн і спасітчіс сіјө.

—Ме ескө лущщө кулі!—горөдіс Медж.

— Тані олөмыс мөд,—шуіс Міллер.— Мыјла ті тані кутанныд сојны понјасөс? А сені, кор пікө воан, мөдногөн кутан сорнітны.

— Сіјө со і ем,—пөса шуіс Медж.— Каліфорніјаын оз сојны понјасөс. Мыјла ескө һе колыны сіјөс татчө? Сылөн тані пыр тырмымөн сојан, тајө те ачыд гөгөрвоан. Тані сылы оз ковмы мучітчыны көзыдла да сөкыд уж вөсна. Тані ставыс шоныд да һебыд: і јөзыс і ывлавылыс. Һекод һекор оз кучкыв сі-јөс. Но а поводда тані—весіг лым һекор оз улы.

— Сы пыдди гожомнас тани пач во-
мын код,—серөктис Скајф Миллер.

— Те меным немтор ен вистав,—ти-
ралан гөлөсөн нуөдис воэо Медж.—Мыј,
мига, те сетан сылы сені, војвылас?

— Гојан сета, кор сижө менам ем, а
унжыкыссө сижө овлө менам.

— А мукөд кадас?

— Мукөд кадө—немтор.

— А ужыс?

— Ужыд сижө век ем,—виччыстөм пы-
рыс шуис Миллер.—Ужавны шојччывтөг
і щыгјавны ковмас, і кынмавны, і быд-
торсө терпитны Рыжөјлы, мунас-кө сижө
мекөд. Но Рыжөј тајөс радејтө. Вела-
лөма. Тащөм олөмыс сы сам серті. Си-
јө сені чужис і быдмис. Ти-өд сені енө
вөвлөј да нинөм он төдөј мијан олөм
јылыс, а сылы сені лоө лөсыд.

— Пон колө татчө,—решителноја шуис
Уот.—Вензыны тан немтор јылыс.

— Кызи-нө сиз?—јуалис Миллер, ачыс
быдсөн гөрдөдліс.

— Ме шуі: пон колө татчө. Тајө
делө сегса помалөма. Ме ог верит, мыј
сижө тенад понјыс. Те, гашкө, і азылин
сижөс коркө. Гашкө, дажө і бостлин кор-
кө көзаіныслыс кытчөкө ветлыны. Мыј

сіјö кывзö тенгыд, сіјö һинöм-на јешщö оз вiстав. Тази быдöн чуксалöны пон-
јассö Аласкаын. Тащöм чуксалöмсö кыв-
зö Аласкаса быд пон. Тыдалö, Кöјинöс
поғö вузавны ыжыд доныс, сы понда і
кöсјан те нуöдны сіјöс. Теныд ковмас
докажитны, мыј те сылөн көғайн.

Һинöмөн ез петкөдлы Скајф Миллер
волнујтчöм һи дöзмöм, толкö плешыс
сылөн јонжыка көрсис, чужöмыс јешщö
јона гөрдöдiс, да сөнјасыс јонжыка зевт-
чiсны сöд ној пiнжак улас; сіјö лүчки
дыр вiғöдiс iчöтiк тушаа, косiңiк поет
вылö да, медбөртi, шуис:

— Вескыда-кө шуны, мыј-нө меным
мешајтö öнi-жö нуöдны понсö?

Уот гөрдöдiс да чабыртiс кулакјассö.
Но секи сорһи костö сујсис Медж.

— Гашкө, мiстер Миллер і прав,—за-
водiтiс сіјö.—Тыдало, зiк прав сіјö. Кö-
јиныд тöдö сіјöс, дај шыасö „Рыжöј“
һимөн чукöстöм вылö. Сiјö пырыстöм-
пыр-жö ускöдчiс мiстер Миллер дiнö, а
тајö, те ачыд тöдан, сыкөд һекор ез
вöвлы. Те кывлiң, кызи сіјö увтiс. Сы-
лөн сағыс быри радысла. Мыјла-нө ес-
кö сіјö сещöма радлö? Тыдалö, мiстер
Миллерöс аззiс да сіјөн.

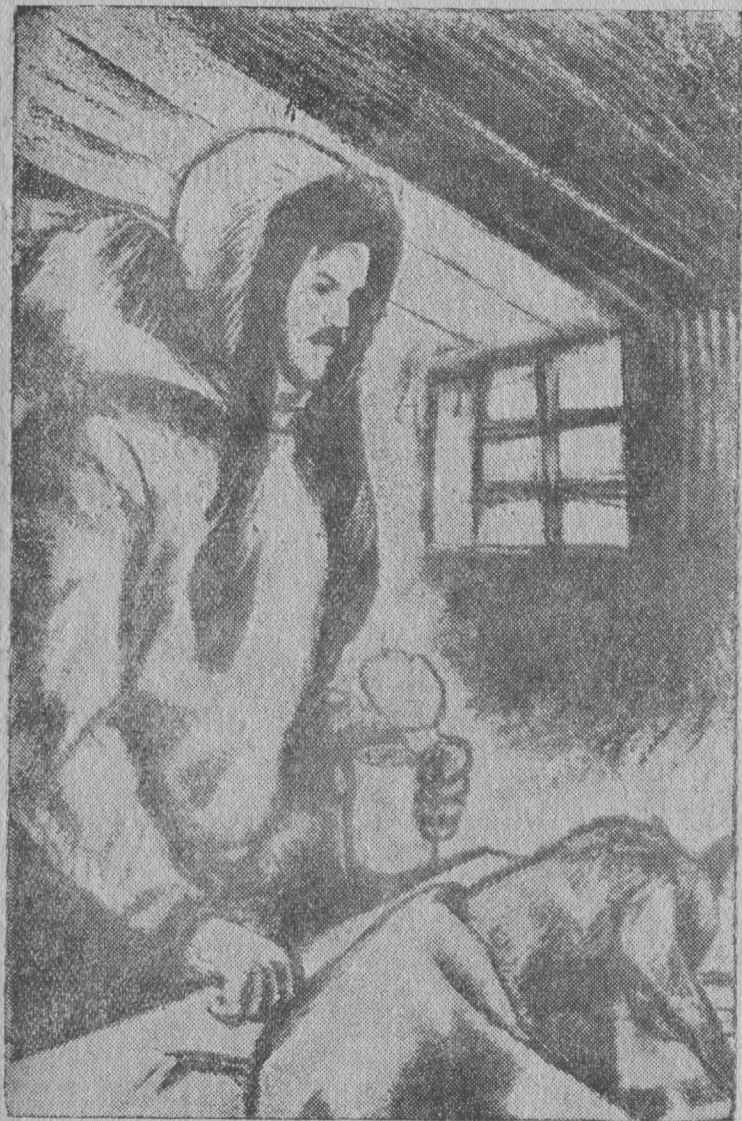
Уот макһитіс кінас.

— Пöжалуј, те прав, Медж,—шуіс сіјö.—Кöјінным мiјан—абу Кöјін, а Рыжöј, і кöһаиныс сылөн Міллер.

— Гашкö, містер Міллер вузалас мiјанлы понсö?—вöзјіс Медж.—Мі вермім ескö һöбны сіјöс.

Скајф Міллер довкјöдлыштіс журнас, ез-һін скöрыс, а һебыдiка,—сіјö даһ-һін вöлі бур кыв вылö вочавіһны бурöн-жö.

— Менам вöлі вiт пон,—заводітіс сіјö вiставны.—Рыжöј вöлі щыг. Менам вöліны медбур додпом понјас Аласкаын. Һекод ез вермы суöдны менö. 1898-öд воын меным вöзјылісны вiт сурс доллар вiт понјыс вылö, но ме ег вузав. Правда, сіјö воас понјасыс вöліны донаöс. да і понјасыс меным і аслым зев сölöм вылö вöлі воöны. А Рыжöј вöлі медбур, вiтнан пон пiын медбурыс. Бөрја төвнас меным сы вылö сетöны вöлі сурс кыксо. Секі ескö вузалі, а öһі ог вузав. Зев радејта ме Рыжöјöс. Кojмöд во корса сіјöс. Ме чуғ ег вiсмы, кор сіјöс гуісны менсым. Һе деңга понда, а сіғ вот—радејта сіјöс, зев радејта. Ме аслам сінлы ег веріт, кор азғи

— Ме сїџс сук јџлџн вердї,—кык доллар банка вылџ
мынтї.

сijös татыс. думайті, вөтөн аҗа. Төданыд-ө, ме сijös быдті. Быд рыт водтөді уҗны, шебрөді. Мамыс кулі, да ме сijös сук јөлөн верді,—кык долларөн банка вылө мынті. Аслым кофеө кігтыштны ег убөлітлы, а сылы сетлі. Ме сылы мам пыдді вөлі. Пыр вөлі чуңос менсым һоңалө—со тајос.

І Скајф Міллер лептыліс возчуңсө.

— Со тајос,—сөкыда помаліс сijө, бытө сijөн көсјіс докажитны, мыј понјыс тајө сылөн, і сijө радејтө ассыс көҗаинсө.

Сijө пыр-на вөлі виҗөдө аслас чуң вылө, кор шыасіс Медж.

— Но понјыс?—шуіс сijө.—думышт те ачыд пон јывсыд.

Скајф Міллер гөгөрвотөм пырыс виҗөдліс сы вылө.

— думышт сы јылыс!—бара шуіс Медж.

— Ог гөгөрво, мыј те көсјан шуны,—вочавісіс сijө.

— Но-өд поныслөн ем аслас права, сijө ачыс вермас бөрјыны,—шуіс Медж.—Сылы-өд сіҗ-жө мыјкө сөлөм вылас воө, мыјкө оз. Те сы јылыс он і думыштлы, он лез сылы аслыс бөрјыны. А гашкө,

сылы Калифорнијаын овны кажиччө лө-
сыджык Аласкаын дорыс? Те думажтан
толкө ас жывсыд. А сижө, те ногөн, быт-
тө картопель мешөк либө турун нөб...

Тажө вөлі зик выль сикаса сорни. Мил-
лер думыштіс та жылыс. Медж терма-
сис вөзө.

— Те-кө сижөс збылыс радејтан, те-
ныд ескө бур вөлі сижө, мыј сылы бур,
— шуалис Медж.

Скајф Миллер пыр-на вөлі думажтө та
жылыс, і Медж нимкод пырыс вижөдліс
верөсыс вылө. Мөдыс довкнитіс журнас,
мыј сижө сөгласитчө.

— Но і мыј-нө?— жуалис друг Миллер.
Тажө разын Медж јандыгыштіс.

— Мыј те көсјан виставны?

— Ті думажтанныд, сижө колччас Ка-
лифорнијаө?

Медж копыртліс јурсө:

— Төдөмыс.

Скајф Миллер пыр-на думажтіс, а сін-
сө оз вештыв пон вылыс.

— Бур работник вөлі. Јона ужавліс
менлы вылө. да-өд кущөм тајө вежөра.
Ок, кущөм ыжыд вежөра! Ставсө гө-
гөрвоө вөлі, толкө сорнитны оз куж. А

өні—ақзанныд? Öd сіјө гөгөрвоө, мы
мі сы жылыг сорһитам.

Пон кујлө вөлі Скајф Міллер кок
бердын, леччысөма нырнас воэ лапаја-
сас да чошкөдөма пелјассө да кывзы-
гө, сіннас ветлө өті сорһитыг вывсаң
мөд вылө.

Кыкыг кымын-һин Скајф Міллер вос-
тыліс вомсө да һинөм шутөг бөр топөд-
ліс. Медбөрті сіјө шуіс:

— Вот мыј ме тіјанлы шуа. Те, гаш-
кө, і збыль вісталін, сударыңа. Пон жо-
на-һин ужаліс аслас немөн. Гашкө, сылы
і збыль өні колө һебыд воьпас. Мед ачыс
бөрјас. Кызі сіјө ачыс решітас, сізі мед
і лоө. Ті кыкнаныд пукыштлиөј тані, а
ме прөшцајтча да муна аслам туйөд.
Вөтчас-кө сіјө ме бөрга, мед сізі і лоө.
Ме ог чуксав сіјөс, і ті енө чуксалөј.

Сіјө ескытөм пырыс візөдліс Медж
вылө да помаліс:

— Толкө вөчны честнөја! Ті сіјөс,
кор ме мөдөдча, ен вөјпөдөј.

— Мі вөчам честнөја,—шуіс Медж.—
Атғө, містөр Міллер.

— А мыјыс-нө менө атғөавнысө?—
воча шуіс сіјө.—Јешцө кыз-на Рыжөј
решітас... Ті ме вылө ен өбіжајтчөј. Ме

мөдөдча һөжжөнүк. Со восков сајын ме
ог-һин понды і тыдавны.

— А ме сета кыв, мыј ми ог пондөј
кутны сјјөс,—шуис Медж.

— Сің. Но, ме муні,—шуис Скајф
Міллер. Көјиныд кыліс тајө-да зев өдјө
лептіс јурсө і јешщө өдјөжык чеччыш-
тіс кок вылас, кор аңзіс, кызі Медж да
Міллер топөдлісны мөда-мөдныслыс кі-
сө. Сіјө сувтіс бөр кок јылас, воң кок-
јаснас пыксіс Меджлы морөсас і сек-жө
һулыштіс кісө Скајф Міллерлыс. Таңі-жө
ңік вөчіс сјјө, кор кутісны прөшщайтчы-
ны мужікјас.

Скајф Міллер бергөдчіс да наңөһікөн
мөдіс трөпа куңа.

Первојсө Көјиныд коһлөдіс сјјөс сін-
јаснас, буракө, виччысіс, мыј сјјө бөр
бергөдчас. Сесса һікөстіс да ускөдчіс
бөрсаныс. Вөтөдіс, кватітіс парјаснас
кісө да зев меліа заводітіс сјјөс сув-
төдны.

Кор тајө ез удајтчы, Көјиныд ускөд-
чіс бөр сјјө местаас, көһі пукалө вөлі
Уот Ірвін, кватітіс піннас соскөдыс да
заводітіс кыскыны сјјөс муныс бөрсә.

Көјиныд оз вөлі төд, мыј вөчны. Сы-
лы колө вөлі өтпырјө лоны кык места-

ын—важ көзайныскөд і вьлыскөд, а костыс, коді торјөдіс најөс мөда-мөдгыс, пыр ыждіс да ыждіс. Сіјө садтөгыс чеччаліс то өті дінас, то мөд дінас, ачыс оз төд вөлі, мыј колө вөчны, оз вермы бөрјыны коднысө-кө өтісө, сіјө вөлі һіксө, зев сөкыда лолалө.

Но вот сіјө пуксіс, лептіс нырсө выв-лаң, вомыс сылөн воссылас да тупкыс-лас, воссылас да тупкысглас пыр паскыджыка да паскыджыка. І пыр јонжыка да пыр частөжык кутіс тасаслыны горшыс, кытчөз, медбөрті, ез пет сетыс зев кыз шы, сещөм кыз шы, кущөмөс толкө вермө кывны морт пел. Ставыс тајө вөлі омлавны заводітөм возын.

Но Көјін ез кут омлавны. Паскыда паскалөм вомыс сылөн друг тупкысіс, і сіјө кутіс сінсө вештывтөг вірөдны муныс морт вылө. Сесса бергөдіс јурсө да сещөм-жө дыр вірөдіс Уот вылө. Но сы вылө һекод ез вірөд. Көјіныд віччысіс, но ез кыв һі өті кыв; һекод ез інды, һекод ез велөд, мыј колө сылы вөчны.

Көјін бара вірөдліс важ көзайн вылас, коді воө-һін вөлі туј чукыль дінө, да бара кутіс һещкысны, чепсасны. Чеч-

Көјін оз вөлі тәд, мыј вөчны.

чыштіс кок жылас, һикӧстіс, но секі сылы дум вылас усі вылтор: сійӧ локтіс Медж дінӧ. Ӧні, кор һекод кӧзаіныс ез отсавны сылы, став надежаыссылӧн вӧлі Медж вылӧ. Сійӧ локтіс кӧзајкаыс дінӧ пунктіс јурсӧ пізӧс вылас сылы, топӧдчіс нырнас кі бердас. Сійӧ частӧ вӧчлывлӧ вӧлі тазі, кор кӧсјӧ вӧлі мыјкӧ корны сылыс. Сесса котӧртыштіс һеылӧ да пондіс ворсны, чеччавны, возкокјаснас гыжјавны мусӧ, топӧдліс пелјассӧ јур бердас, легһитліс бӧжсӧ,—быд ногӧн старајтчіс петкӧдлыны, виставны, мыј сійӧс тревожітӧ.

Но регыд сылы і таыс лоі еновтчыны. Сійӧс жугылтіс тајӧ јӧзыслӧн кӧзыдлуныс, кодјас војдӧр һекор ез вӧвлыны сещӧм кӧзыдӧс сы дінӧ. Јӧзыд ез кӧсјыны шыасны, ез кӧсјыны сылы отсавны, весіг ез вӧрӧдлыны сы вылӧ, быттӧ кулӧмаӧс.

Сійӧ бергӧдчіс налы мышкӧн да мыјкӧ-дыра вӧрӧдіс важ кӧзаіныс бӧрса. Скајф Мильер воӧһін вӧлі туј чукылдорас. Јещӧ ӧғі здук—і сійӧ сајалас. Но сійӧ һі ӧтчыдыс-жӧ ез вӧрӧдлы бӧрвыв, быттӧ сылы һекущӧм делӧ ез вӧвсетчӧз, мыј вӧчсӧ сы мышкын.

Сізі сіјö і сајалис туж чукул сајö. Кө-
јиныд здук-мында вічыгіс-оз-ö бөр ты-
довтчы сіјö. Вічыгіс шыңитöv, вөрзöд-
чывтöг, бытöө каменнöј статуја. Сесга
друг увтыштіс да бара пондіс вічысны.
Сесга ускöдчіс Ірвін Уот дінö, ісалис
сылыс кісö да сөкыда водіс кок улас,
а ачыс пыр візöдіс туж чукуллаңö.

Җоланік шор, коді чуклöдлö вöлі ніш-
салöм ізјас костöд, друг бытöө гора-
жыка пондіс жургыны. Жаворонокјас
вöлі сылöны, і сесга некущöм мукöд
шы ез торк чöвлунсö. Гырыс віж бо-
бувјас лебалисны шытöг, зірдалисны гож-
возын, вошаліны гож сајö. Медж нім-
кода візöдліс верöсыс вылö.

Некымын здук мысті Көјін чеччіс.
Быд вөрзöдчöмын сіјö петкöдліс öтi-
тор вылö решітчöм. Уот вылö да Медж
вылö сіјö öнi весіг ез візöдлы. Сіјö
орöдчывтöг візöдіс трöпа вылö. Сіјö—
решітчіс. Најö, гозја, гөгөрвоісны тајö.
І гөгөрвоісны најö, мыј іспытаніјеыс
налы вöлістi-на заводітчö. Көјиныд пон-
діс котöртны. Медж лөсöдіс парјассö,
көсјіс ескö меліа шутовтны, бергöдны
сіјöс. Но ез шутовт.

Сіјö візöдліс верöсыс вылö да гөгөр-

воіс сылыс көрітан сінвірөдлассө. Медж
гораа ышловзіс.

Көјіныд первојсө котөртіс назөнік,
сегса өдрөдіс да мөдіс скачөн. Сіјө^{ни} |
өтчыдыс ез вірөдлы бөрвыв. Көјінлөн
код бөжыс сылөн гөнітігас нужалі;
нөшта өтчыд чеччыштөмөн сіјө воіс туј
чукыл сажө да воші сінвозгыныс.

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЧӖТ ДА ШӖР АРЛЫДА ЧЕЛӖКЛЫ БИБЛЮТЕКА

„КӢГА БӖРГА КӢГА“

1. АНДЕРГЕН—Фужмовочка.	24. НЕКРАСОВ—Федушка Мазај.
2. АНДЕРГЕН—Озыс салдат.	25. НЕКРАСОВ—Генерал Топтыгін.
3. БЕДНЫЙ—Баснајас.	26. ПРИШВИН—Јарік.
4. ГАЈДАР—НӖлӖб блндаж.	27. ПУШКИН—Поп да сылӖн казак Балда јылы мојкыв.
5. ГАРШИН—Сигнал.	28. ПУШКИН—Зармј чері јылы мојкыв.
6. ГАРШИН—Јагуша-путешественьица.	29. ПУШКИН—Цар Салтан јылы мојкыв.
7. ГОР'КИЈ—Архип дед да Љонка.	30. РОЛЛАН—Жан Крїстоф.
8. ГРИГОРОВИЧ—ГуттаперчевӖј дегінка.	31. БЕНКЕВИЧ—Музыкант Јанко.
9. ГРИММ—ХрабрӖј портнӖј.	32. БЕТОН-ТОМПСОН—ОрӖм пель.
10. ГРИММ—Бременыс музыкантјас.	33. БЕТОН-ТОМПСОН—Чик.
11. ЖИТКОВ—Обезјана јылы.	34. ВІХОНОВ—ЧӖрт.
12. КАССІЛЬ—ТурецкӖј бутсы.	35. ТОЛСТОЈ А.—Желтухін.
13. КАССІЛЬ—ВошӖм класс.	36. ТОЛСТОЈ Љ.—Булка.
14. КИПЛЫНГ—СлӖн п.	37. ТОЛСТОЈ Љ.—Філіпок.
15. КОРОЉЕНКО—НӖлӖбм дегінка.	38. ТУРГЕНЕВ—Бежін луг.
16. КРЫЛОВ—Баснајас.	39. ТУРГЕНЕВ—Бір'ук.
17. ЉЕРМОНТОВ—Ашїк-Керїб.	40. ТУРГЕНЕВ—Муму.
18. ЛОНДОН—КӖјін.	41. ТУРГЕНЕВ—Перенелка.
19. ЛОНДОН—Кїш јылыс сказанїе.	42. УЈДА—Нелло да Патраш.
20. МАМИН-СІБІР'АК—СтудонӖј ју дорса керка.	43. УЈДА—Степ.
21. МАМИН-СІБІР'АК—Кыјсыс Јемеля.	44. ФАФЕЈЕВ—Метелїца.
22. МАМИН-СІБІР'АК—Руд сылі.	45. ЧЕХОВ—Пышјыс.
23. МАЈАКОВСКИЈ—МыјӖн кӖсја лоны.	46. ЧЕХОВ—Вањка.
	47. ЧЕХОВ—Фегінкајас.
	48. ЧЕХОВ—Јежыд кымбс.